

Veel van elkaar geleerd

Grafmonument zelf ontworpen en gehakt

Nabestaanden zetten alles op alles om voor Jeffrey van Driel een persoonlijk grafmonument te maken. Ze zochten op eigen gelegenheid in Franse groeven de steen uit en zus Kelsey ontwierp de letters en een gedenkplaque. En ze hakte zelf de steen. Hiervoor kon ze terecht bij Van Luijn Natuursteen in Tiel. Michiel van Luijn begeleidde haar tijdens dat proces. Achteraf bleek dat ze veel van elkaar hebben geleerd.

TEKST Wilbert Leistra FOTO'S Van Luijn Natuursteen en Kelsey van Driel

2

Een natuurtalent. Zo omschrijft Michiel van Luijn, eigenaar van Van Luijn Natuursteen in Tiel Kelsey van Driel na een eerste les hakken. “Eerst de rechte lijntjes hakken, vervolgens wat bochtjes. Dat ging allemaal al bij de eerste les goed”, vertelt Van Luijn. Van Driel vult aan: “Luister naar de steen, gaf hij als advies. Ik vond het best spannend. Maar ik heb veel overeenkomsten met mijn broer. We hebben samen veel ontworpen en gemaakt, daarom wilde ik zijn grafmonument per se zelf maken. Met name omdat iemand anders er niet zo veel liefde in zou kunnen stoppen als ikzelf. Ik moest dit voor mijn broer doen. En zo heb je ook controle over elke stap die je maakt.” Haar broer Jeffrey overleed in 2016 toen hij op de fiets werd geschept door een auto.

1 Nabestaanden zetten alles op alles om voor Jeffrey van Driel een persoonlijk grafmonument te maken.

2 Ze bezochten groeves in Frankrijk op zoek naar een gele soort graniet.

3 In de werkplaats van Van Luijn Natuursteen in Tiel bekijken vader Gerard en zoon Michiel van Luijn de steen.

Bretagne

Van Driel vertelt over de zoektocht naar een geschikte steen voor het grafmonument. “Een gele graniet. Daar waren we heel stellig in. Van zo’n steen moest het grafmonument voor Jeffrey worden gemaakt. We gingen op zoek op het internet en vonden een aantal groeves in Bretagne. In de buurt van het plaatsje Elven vonden we een klein karakteristiek dorpje in het departement Morbihan. We werden meegenomen naar de groeve en daar zagen we direct een steen die er perfect voor was. Deze hebben we naar Nederland laten transporteren en bij ons achter in het schuurtje opgeslagen.” De volgende stap was om een bedrijf te vinden die Van Driel in het hele proces kon begeleiden. “Mijn vader belde een paar bedrijven, maar ving iedere keer bot. Er werd vaak gezegd dat ik in zo’n korte tijd niet kon leren hakken. Maar zoals gezegd, ik wilde het per se zelf doen. Toen zagen we dat Michiel cursussen hakken gaf en hebben we contact met hem opgenomen”, aldus Van Driel.

Traject

Voor Van Luijn was deze handelwijze een beetje wennen, vertelt hij. “Het traject is anders. Normaal gesproken komen de nabestaanden bij ons en dan gaan we gezamenlijk op zoek naar een geschikte steen. Maar de familie Van Driel had die zelf al uitgezocht. En Kelsey wilde zelf de belettering ontwerpen en de letters uithakken. Dat doen wij normaal gesproken, maar ik ben heel geïnteresseerd wat anderen met een steen kunnen. Daar sta ik zeker voor open. Mijn voorwaarde bij dit project was wel dat het hele proces bij ons in de werkplaats zou plaatsvinden, dus niet in hun schuurtje.”

3

4

Brosse graniet

Van Luijn kende de steensoort vooraf niet. “Het is een beetje een brosse graniet. Het stuk steen dat ze hadden uitgezocht was in principe goed en prachtig qua vorm, tot en met de bovenste punt die bijna een kroontje vormt. Er zat alleen aan de achterkant een scheur. Die achterkant spleet na een paar ferme tikken met de platte beitel. We hebben de steen in de werkplaats iets dunner gemaakt.” “En de stukken steen die eraf kwamen, heb ik gebruikt om op te oefenen”, vervolgt Van Driel.

Twee maanden voor het ongeluk van haar broer was Van Driel afgestudeerd aan de Hoge School voor de Kunsten in Utrecht. Ze wilde de belettering zelf ontwerpen, vertelt ze. “Ik wilde een verdiepte, iets opliggende letter, die zo vlak mogelijk op de steen moest komen. En het moest brons worden.”

Er was wel een praktisch probleem, aldus Van Luijn. “Voor het bestellen van bronzen letters bij een handgekapte

inwendige tekst konden we geen gebruikmaken van de gangbare leveranciers. Standaard zijn bronzen letters namelijk conisch naar boven, terwijl in de steen de welbekende v-groeve gekapt zou worden. De inwendige letters met was afmallen en dan laten gieten, was ook geen optie, aangezien brons tijdens het uitharden krimpt.” Maar Kelsey wist een oplossing. “We hadden op school een 3D-printer waar ik wel eens mee had gewerkt. Die was niet direct beschikbaar, vandaar dat ik er een heb gekocht die al in elkaar was gezet. We wilden door! Met de 3D-printer heb ik de letters met een conische vorm naar beneden geprint en ze vervolgens naar de bronsgieterij gebracht.”

Overleg

In die fase van het project vond er veel overleg plaats tussen Van Driel en Van Luijn. Ook over technische zaken. “Normaal gesproken gebruik je een sjabloon die je met de plotter hebt gemaakt en dan spuit je de letter met grondverf op het grafmonument, waarna je het kunt uithakken”, vertelt Van Luijn. “Dat kon hier niet, omdat de verf op deze pulverachtig steen geen scherpe randen achterliet. Daarom heeft Kelsey de belettering handmatig letter voor letter met typex opgeschilderd.”

Vanwege de vorm van de steen was het nog best ingewikkeld om de belettering zo vlak mogelijk op de steen te krijgen. Van Driel: “We besloten om het per woord vlak te krijgen. Ik heb eerst een V-structuur gehakt en van daaruit het vlakker gemaakt. Het lijkt nu net alsof de letters uit de steen groeien. Echt mooi!”

Het pulverachtige karakter van de steen had ook gevolgen voor de bevestiging van de letters, legt van Luijn uit. “Normaal gesproken volstaat een verlijming met een pinnetje in de letterplaat. In dit specifieke geval wilden we tevens voorkomen dat er water in de groeve komt, want door vorst zou de letter er weleens uit gedrukt kunnen worden. We hebben dan ook gekozen voor een combinatie van een harde epoxy met een flexibele MS polymeer-verlijming.”

- 4 Van Luijn omschreef Van Driel als een natuurtalent na haar eerste les hakken.
- 5 Van Driel ontwierp de belettering die met een 3D-printer werd uitgeprint en vervolgens in brons is gegoten.

5

- 6 Het pulverachtige karakter van de steen vereiste een andere vorm van verlijming. Er werd gekozen voor een combinatie van een harde epoxy met een flexibele MS polymeer verlijming.
- 7 Het grafmonument wordt geplaatst.

Plaquette

De nabestaanden hebben de plaquette ontworpen waarop onder andere de beeltenis van Jeffrey is te zien. Deze is door een externe partij geboetseerd. “Die moest ook van brons worden gemaakt. Mijn vader is net zo lang op zoek geweest naar een bedrijf dat het in brons kon realiseren. We hebben de plaquette half verdiept in de steen geplaatst.”

De werkwijze past binnen de filosofie van Van Luijn Natuursteen, benadrukt de eigenaar. “Wij staan open voor dingen die niet uit een latje komen. Er werken regelmatig kunstenaars bij ons in de werkplaats, dus mijn medewerkers zijn gewend aan ‘vreemden’ in de werkplaats. En ze vinden het leuk als er een beetje reuring is. Regelmatig werd even bij het werk van Kelsey gekeken.”

Leren van elkaar

Vanuit hun expertise hebben Van Luijn en Van Driel bijgedragen aan het project. Maar ze hebben vooral ook veel van elkaar geleerd, benadrukken ze. “We weten nu dat bij het maken van een dergelijk grafmonument andere mogelijkheden bestaan. Het traject met de 3D-printer bijvoorbeeld, dat is helemaal buiten ons om gegaan. Je leert altijd van interactie. Ik vind het een goede oplossing, zeker een eyopener. Ik denk ook dat die techniek de toekomst heeft. We hebben er nog geen, maar wie weet...” Van Driel heeft veel geleerd van de begeleiding van Van Luijn, zegt ze. “Ik had in het begin wel angst om de steen te bewerken, maar ik merkte dat Michiel veel ervaring heeft in het geven van cursussen en het begeleiden van kunstenaars. Ik kreeg

6

vrij snel een goed gevoel bij het werken. Het gaf mij veel voldoening, het is heel dienend werk om dit voor je broer te mogen en kunnen doen.” Van Luijn voegt er nog aan toe: “Je ziet als het ware de emotie die Kelsey aan de steen heeft toegevoegd, dat kunnen wij als buitenstaander niet in die mate.”

Potentie

Direct in het begin zag Van Luijn de potentie van het project. “Het kost veel tijd en ik snap dat andere bedrijven een dergelijk project niet zien zitten, zeker commercieel niet. Maar wij zien als bedrijf de verdiensten op een ander vlak ook als een waardevolle toevoeging. Onze rol als natuursteenbedrijf is niet enkel het leveren van een steen. Het gaat om het totale plaatje. Ik vind dat er meer natuursteen moet worden toegepast. Dat kan bijvoorbeeld door mensen dicht bij het proces te betrekken.”

Van Driel waardeert de handelswijze van het natuursteenbedrijf uit Tiel heel erg. “Ik vind het geweldig dat Van Luijn Natuursteen open staat voor een dergelijk project. Hiermee helpen ze de nabestaanden heel erg bij het verwerkingsproces. De door hen geboden hulp betekende heel veel voor ons.”

Carrière

Is het maken van het gedenkm monument voor haar broer een opmaat gebleken voor een carrière in de natuursteensector voor Van Driel? “Ik heb net een baan als technisch tekenaar bij een meubelbedrijf. Ook heel leuk werk. Ik vind veel verschillende uitdagingen leuk, bijzonder of dankbaar. Zo vind ik het ook heel leuk om materialen te bewerken. Omzetten wat in je hoofd zit in materie, dat geeft een kick. Ik heb nog voor Van Luijn Natuursteen een grafmonument gemaakt van een vergelijkbare steen. Een met eenzelfde grofkorrelige structuur. Dat was natuurlijk anders, maar het ging me goed af. Dus wie weet...”

“Kelsey heeft dat monument zeker goed gemaakt”, beaamt Van Luijn. “Ze is van harte welkom!”

7